

Lakeuden EKOn tulopohjan
muuttamisesta –
Sitowisen selvitys 5.1.2023

Taustaa

Uudistuneen jätelainsäädännön mukanaan tuomat velvoitteet nostavat vääjäämättä jätehuollon kustannuksia. Toisaalta lajittelun parantuminen pienentää polttokelpoisen sekajätteen määrää ja siitä johtuen Lakeuden EKOlle kertyviä tuloja. Tuloja pienentää lisäksi väestön kasvun hidastuminen ja jätehuoltoon liittymättömien suuri osuus. Nämä yhdessä aiheuttavat tarpeen Lakeuden EKOn tulopohjan muutoksille, koska tämänhetkiset toimintatulot eivät riitä kattamaan menoja.

Jätelain 41 §:n mukaan kiinteistöllä on velvollisuus luovuttaa jäte kunnan järjestämään jätehuoltoon, ellei kiinteistön haltija hae erikseen poikkeusta 42 §:ssä esitetyin perustein tai ilmoita pienimuotoisesta jätteen käsittelystä 41 a §:n mukaisesti jätehuoltoviranomaiselta. Biojätteen osalta on mahdollista kompostoida jäte kiinteistöllä lämpökompostorilla.

Muuttuneet jätelainsäädännön lisävelvoitteet 1/2

Jätelainsäädännön muutokset velvoittavat jätehuollon viranomaisilta:

- Etusijajärjestyksen (jätehierarkia) vahvistaminen
 - Uudelleenkäytön ja kierrätyksen lisääminen, erilliskeräyksen laajentaminen
- Tuottajavastuujärjestelmien harmonisointi ja tehostaminen
- Jätevirtojen seurannan tehostaminen ja jäljitettävyyden parantaminen, tiedonkeruun harmonisointi ja digitalisointi, tiedonsaannin parantaminen ja sitä kautta jäte- ja tuotetietojärjestelmän kehittäminen, tietopalvelut
 - saostus- ja umpisäiliölietteiden seuranta siirtorekisteristä
- Kuntien ja tuottajien yhteistoimintasopimus pakkausjätehuollosta 1.1.2022 (jätelaki 49 a ja 49 b §)
 - Kuntien on huolehdittava siitä, että korvaukset otetaan täysimääräisesti ja materiaaleittain huomioon määrättäessä erilliskerättyä pakkausjätettä koskevia jätemaksuja.
- Tietojen anto biojätteen kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta käsittelystä kunnan viranomaiselle 1.1.2023 (jätelaki 41 a §)
 - Komposti-ilmoitusten vastaanotto ja käsitteleminen
- Jätehuoltorekisterin uudet vaatimukset (jätelaki 142 a ja 142 b §) 1.1.2023
 - Muutokset mm. jätehuoltorekisteriä, rekistereitä ja tietopalvelua koskeviin jätelain vaatimuksiin sekä harmaan talouden selvityksyksiköstä annettuun lakiin.

Muuttuneet jätelainsäädännön lisävelvoitteet 2/2

Jätelainsäädännön muutokset velvoittavat jätehuollon viranomaisilta:

- Pakkausjätteen erilliskeräys 1.7.2023 (jäteasetus 18 §)
 - Pakkausjätehuolto kunnan ja tuottajien yhteistoiminnassa on järjestettävä vähintään 5 huoneiston taajamakiinteistöissä.
- Muun asumisessa syntyvän pienikokoisen metallijätteen erilliskeräys 1.7.2023 (jäteasetus 19 §)
 - Kunnan on järjestettävä muun pienikokoisen metallijätteen kuin metallipakkausjätteen ja mahdollisuuksien mukaan muun pienikokoisen muovijätteen kuin pakkausjätteen erilliskeräys vähintään 5 huoneiston taajamakiinteistöissä.
- Biojätteen erilliskeräys yli 10 000 asukkaan taajamissa 1.7.2024 (jäteasetus 17 §)
 - Koskee kaikkia kiinteistöjä, joissa on yksi asuinhuoneisto. Vaihtoehtona biojätteen erilliskeräykselle on kompostointi lämpökompostorilla.

Talous

Vastaanotetun polttokelpoisen jätteen jätemaksusta (porttimaksusta) Kempeleen jätekuljetus Ky maksaa Lakeuden EKOLle 15 €/t (taksa 2022, uusi taksa 2023 19 €/t). Maksettava osuus on polttokelpoisen jätteen jätetaksa (alv 0 %) vähennettynä kilpailutetun operatiivisen toiminnan (Kempeleen jätekuljetus Ky) kustannuksilla. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että mitä enemmän poltettavaa sekajätettä muodostuu, niin sitä enemmän tuloja Lakeuden EKO saa.

Jatkossa tuloja vähentävät edelleen parantuva lajittelu ja siitä johtuva poltettavan sekajätteen määrän vähentyminen. Samalla kuluja lisäävät jätelain muutokset.

Olisi syytä pohtia tulevaa tulopohjaa, ettei ajauduta tilanteeseen, jossa sekajätettä pitää syntyä paljon, jotta saadaan jätehuollon kulut katettua.

Jätehuollon perusmaksu 1/2

(Opas kunnallisen jätetaksan laadintaan 2022)

Perusmaksulla katettavat palvelut

Osa kunnan järjestämistä ja ylläpitämistä jätehuoltopalveluista on sellaisia palveluita, joista olisi käytännössä mahdotonta periä jätteen aiheuttamisperiaatteen mukaista, palvelun käytön määrään perustuvaa maksua. Näiden palvelujen käyttöä tai kohdentumista yksittäiselle asiakkaille ei voida määrittää tai valvoa. Usein tällaiset palvelut ovat asiointihetkellä maksuttomia tai vahvasti tuettuja esimerkiksi lajitteluun kannustamiseksi.

Tällaisia palveluita ovat mm.

- jäteneuvonta
- asiakaspalvelu ja -neuvonta
- alueellisten jätteen vastaanottopaikkojen perustaminen ja ylläpito
- vaarallisen jätteen (ml. lääkejätteiden) vastaanotto
- hallinnolliset palvelut kuten jätehuoltoon liittyvien rekisterien ylläpito
- jätehuoltoviranomaisen toiminta

Jätelain 78 § mahdollistaa tällaisten vaikeasti kohdennettavien ja asiointihetkellä maksuttomien jätehuollon kulujen kattamisen erillisenä perusmaksuna (jätelaki 78 §:n 4 mom. ja 79 §:n 2 mom.).

Perusmaksu vaikuttaa jätehuollon talouden suunnitteluun

(Opas kunnallisen jätetaksan laadintaan 2022)

Jätetaksa joudutaan laatimaan aina perustuen arvioon tulevan vuoden jätemääristä ja aiheutuvista kustannuksista. Perusmaksulla taksan kustannusvastaavuutta voidaan tarkentaa, sillä tällöin taksassa ei ole tarvetta varautua vastaanotetun jätemäärän muutoksiin niin suurella marginaalilla kuin ilman perusmaksua. Perusmaksutulo muodostaa kunnan jätehuoltoon ennakoitavissa olevan varman tulon, jolla palveluja voidaan ylläpitää ja jotka mahdollistavat esimerkiksi vastaanottopaikkoja koskevien investointien suunnitteluun varman pohjan. Muihin jätemaksuihin kohdistuva kustannuspaine alenee, kun osa niillä muutoin katetuista kustannuksista voidaan siirtää perusmaksulla katettaviksi. Kaikkien alueen asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöjen haltijoiden käyttöön tarkoitettujen palveluiden kustannusten koetaan usein myös jakautuvan oikeuden mukaisemmin, kun kustannukset kohdistuvat perusmaksuna kaikille näille kiinteistöille. Usein juuri ne kiinteistöt, joilla on vähiten kiinteistökohtaista palvelua käytössään, käyttävät suhteessa eniten perusmaksuilla katettavia palveluita.

Jätelain 78 § mahdollistaa tällaisten vaikeasti kohdennettavien ja asiointihetkellä maksuttomien jätehuollon kulujen kattamisen erillisenä perusmaksuna (jätelaki 78 §:n 4 mom. ja 79 §:n 2 mom.).

Johtopäätökset

(Sitowise selvitys 5.1.2023)

Kolme suositeltavinta vaihtoehtoa tulopohjan muuttamiseksi ovat:

- Jätehuollon perusmaksun käyttöönotto
- Tekstiilien ja huonekalujen kierrätysmyymälä
- Jätehuollon piiriin kuuluvien kiinteistöjen ja toimijoiden määrän kasvattaminen.

Jätehuollon perusmaksun käyttöönotto mahdollistaa Lakeuden EKOn tulopohjan turvaamisen myös tilanteessa, jossa lajitellaan vielä nykyistäkin paremmin. Kierrätysmyymälä ei välttämättä lisää tuloja, mutta sen avulla voidaan parantaa lajittelua. Jätehuollon piiriin kuuluvien kiinteistöjen ja toimijoiden määrän kasvattaminen on suositeltavaa. Tällä toimenpiteellä on Lakeuden EKOn tulopohjaa kasvattava vaikutus. Lisäksi koko jätehuolto toimii paremmin, kun kaikki kiinteistöt saatetaan asianmukaisen jätehuollon piiriin.